

est per lavacrum baptismatis per quod regeneramur in filios adoptionis qui prius eramus filii perditionis. Et per Spiritum sanctum in hoc sacramento nobis datum, deposita vetustate, quotidie renovamur in cognitione et amore Dei. Quem Spiritum effudit in nos abunde, id est ad omnium peccatorum remissionem et copiam virtutum. Per remissionem peccatorum eripimur de potestate tenebrarum, per copiam virtutum transferimur in regnum filii Dei, per remissionem peccatorum incipimus non esse quod fuimus, per copiam virtutum incipimus esse quod non fuimus. Intuemini una mecum supereminentem scientiæ charitatem Christi, ex qua non solum homo fieri, sed etiam homo factus pro nobis mori voluit. Prius se dedit nobis, deinde se dedit pro nobis. Nobis per incarnationem, pro nobis per passionem. Spiritum suum in corda nostra misit, Patris visionem promisit, potestatem qua filii Dei efficiamur contulit. Et talem dignitatem tribuit ut ipsum habeamus caput, et simus ejus membra, et hæredes vitæ æternæ. Cum ergo sit omnipotens quid amplius nobis dare potuit? Non enim angelicæ naturæ collata est hæc dignitas, ut a Verbo Dei in unitatem personæ assumeretur. Tantæ igitur gratiæ referamus gratias quas possumus quia condignas non valeamus. Non simus ingrati. Nemo sanguinem Christi, sanguinem Novi Testamenti, sanguinem quo sanctificatus est pollutum dicat. Nemo Spiritui sancto contumeliam faciat. Dico vobis quia multo deteriora meretur tormenta qui Filium Dei jam glorificatum, jam super omnem supercælestium essentialium dignitatem sublimatum, et in sede paternæ majestatis locatum contempserit, quam Judæi qui eum adhuc mortalem crucifixerunt per ignorantiam meruerunt. Nos jam cognovimus veritatem, et idcirco inexcusabiles erimus si tantam contempserimus salutem. Utraque via nobis annuntiata est, et illa quæ ducit ad sinistram, et illa quæ ducit ad dextram. Via lata et spatiosa quæ ducit ad perdi-

tionem, et via arcta quæ ducit ad vitam. Via salutis arcta quidem est in principio, id est incipientibus quasi in janua, quia inchoatur a timore gehennæ et vitiorum mortificatione quæ non sit sine amaritudine, priusquam vero quis januam transierit jam in atriis Domini constituto occurret latitudo charitatis et suavitas internæ dulcedinis, per quas ea quæ prius videbantur amara sicut jucunda. Tunc primum proferet gemitum columbæ. Quis est gemitus columbæ? *Heu me, quia incolatus meus prolongatus est (Psal. cxix)?* et : *Quando veniam, quando apparebo ante faciem Domini (Psal. xl)?* et : *Cupio dissolvi et esse cum Christo (Philip. i);* et : *Veni, Domine Jesu, veni ostende faciem tuam (Psal. lxxix).* *Renuit consolari anima mea, memor sui Dei et delectatus sum (Psal. lxxvi).* Omnis enim anima Deo devota, et vulnerata charitate, et amore languida nihil invenit sub sole in quo consoletur. Sola memoria Dei eam delectat, cujus omne desiderium est ut sit ante Dominum. Corvus vero longe alium habet gemitum. Tunc enim genit corvus cum ei desunt cadavera in quorum fetore immergat rostrum, tunc gemit corvus cum dicitur ei ut egrediat de corpore. Tunc clamat, et dicit : Non hodie, sed cras; non hodie, sed cras. Columba non dicit cras, sed hodie, cum monetur exire de carcere. Videat ergo unusquisque quid diligat, et sic unde sit, et qualis sit, corvus an columba intelligat. Fratres, oâne studium nostrum et tota animi intentio sit carnis morbidum affectum mortificare, et a concupiscentiis mundi animum avellere, et in amore æternæ vitæ corda nostra accendere, quod sit assidue orandi, legendi et meditandi. Ad illam vitam in qua nemo moritur, nemo nascitur, nemo esurit, nemo sitit, nemo formidat inimicum, nemo prodit amicum, in qua est æterna satietas, summa beatitudo. Ad quam nos perducere dignetur qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

DE MISSIONE SPIRITUS SANCTI

SERMO.

Spiritus Domini replevit orbem terrarum; et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis (Sap. 1). Ecce qualem, fratres, Paraclitum de Domini missione accipimus, ecce qualem consolatorem habemus. Fortassis apertius nosse cupitis quantus sit iste vel qualis. Ubique est, omnia potest, et omnino eum nihil latere potest. Utique talem oportebat esse, qui posset omnibus ubique occurrere, quem oportebat tot exsules reducere, tam dispersos colligere, tot mœstos confortare, tot desperatos ad veniam reformare. Talem item oportebat esse qui posset quæ vellet replere, quem oportebat tot infirmos eu-

D rare, tot oppressos protegere, et inter tot discrimina custodire, et contra tot tentamenta munire. Talem denique qui nihil non nosset, quem nihilominus oportebat tot infideles convertere, tot incredulos docere, tot rudes instruere, tot inscios erudire. Qualem utique oportuit accipimus consolatorem, protectorem, atque doctorem. Consolatorem ubique præsentem, protectorem omnipotentem, doctorem omnia scientem. Et sane consolatorem ubique præsentem exigebant tot miseris addicti, protectorem omnipotentem tot vitiis corrupti, doctorem omnia scientem tot erroribus adducti. O consolatorem dul-

cein! o protectorem fortem! o doctorem efficacem, A
 qui ubique sit, qui omnia possit, qui omnia noverit,
 et quid aliud verba illa superius posita proponere
 videntur si digne pensentur quam promissum vel
 missum Paracletum nostrum ubique esse, omnia
 posse, et omnia nosse! Spiritus Domini replevit
 orbem terrarum, et hoc quod continet omnia, scien-
 tiam habet vocis. Si iste Domini Spiritus replet or-
 bem terrarum, quanto magis implere habet regnum
 cœlorum? Quodenim in cœlis sit dubitare quis possit?
 Pro ea igitur parte Scriptura asseruit pro qua fortassis
 dubitare quis potuit. Habemus itaque argumentum a
 minori quod hic Spiritus debeat ubique præsens credi.
 Si enim ubique terrarum, quanto magis, ut dictum
 est, ubique cœlorum? Erit igitur ubique locorum.
 Vultis autem et illud nosse quod Spiritus iste omnia
 potest, de quo jam constat quod ubique est. Sed
 quomodo non omnia valet qui omnia continet? Pro-
 fecto si sine ipso posset aliquid subsistere, nullo
 modo Spiritus iste diceretur omnia continere. Si
 igitur sine ipso nil subsistere potest, profecto ab
 ipso habet esse omne quod est. A quo igitur est
 omnium esse, constat nimirum cum omnia posse.
 Argumentum itaque est a toto quia omnia possit,
 quod sine ipso nihil subsistit, nihil subsistere possit.
 Audistis de præsentia, audistis de potentia, vultis
 adhuc scire quid sentiri debeat de ejus scientia?
 Attende ergo quid sit illud quod de eodem asseritur
 in eo quod dicitur: Et hoc, quod continet omnia,
 scientiam habet vocis, idem est ac si diceretur,
 omnium vocum, nisi quod illa positio potius quam
 ista eo convenientius accipitur, quod illa non tan-
 tum ad particularia quomodo et ista, verum etiam
 ad generalia quod non potest ista apte accommo-
 datur. Scientiam itaque habet hic spiritus, non
 tantummodo vocis generaliter, verum etiam ejus-
 cunque modi vocis specialiter, sed et cujuslibet
 vocis etiam singulariter. Sed quia scientiam habet
 vocum nunquid et rerum? sic absque dubio. Sem-
 per enim plenam cognitionem vocum comitatur
 scientia rerum, sed non semper cognitionem rerum
 comitatur etiam scientia vocum. Quod multa puta-
 mus sæpe cognoscimus, quorum tamen vocabula
 non novimus vel oblii sumus. Sed quis hujus vocis
 quæ est hoc plenam notitiam habeat, si ipsam rem
 penitus ignorat? Sed puto quod angeli plenam
 scientiam rerum haberent etiamsi voces non
 essent. Potest itaque naturaliter esse scientia
 rerum etiam ubi non est scientia vocum. Certe
 Adam, qui rebus nomina imposuit priusquam vo-
 cabula essent, rerum notitiam habuit. Alioquin
 quomodo congrua vocabula illis imponeret, quo-
 rum notitiam nullam haberet? Omne enim quod
 vocavit Adam animæ viventis (Gen. 2), ipsum est
 nomen ejus. Plus itaque esse videtur habere scien-
 tiam vocum, quam rerum, quandoquidem rerum
 scientia, ut dictum est, semper comitatur scientiam
 vocum.

Notandum sane quod non dicit scientiam sermo-

nis, sed vocis. Omnis autem sermo vox est, sed
 converti non potest: non enim omnis vox etiam
 sermo est. Quædam autem voces naturaliter habent
 significare, sicut mugitus boum, balatus pecudum;
 sermo vero vox est significativa secundum placitum.
 Omnis itaque vox aut naturaliter, aut accidentaliter
 aliquid significare habet. Nihil autem arbitror esse
 quod non possit sermone exprimi vel voce signifi-
 cari; quia ergo latius extenditur significatio vocis
 quam sermonis, recte de hoc Spiritu dicitur, quo-
 niam scientiam habet vocis. Sed, uti superius jam
 dictum est, scientia vocum semper subinfert scien-
 tiam rerum. Argumentum itaque est hunc Spiritum
 omnia nosse quod asseritur vocis scientiam habere.
 Si scit illud quod majus est, multo magis ergo illud
 B quod minus est. Sed monstratum est plus esse
 scientiam vocum quam rerum. Argumentum itaque
 est a majori quod ab hoc Spiritu debeant omnia
 sciri. Primum itaque argumentum sumitur a mi-
 nori, tertium vero, ut dictum est, sumitur a majori,
 media autem argumentatio argumentum habet a
 toto. Dicatur ergo de hoc Spiritu, dicatur: *Spiritus
 Domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet
 omnia scientiam habet vocis (Gen. 11)*. Dicatur quod
 orbem terrarum repleat ut credatur ubique esse;
 dicatur quod omnia continet ut perpendatur omnia
 posse; dicatur quod vocis scientiam habeat ut sub-
 intelligatur omnia nosse.

Notandum in his adhuc verbis quam congrue vel
 distincte commendatur et personarum pluralitas et
 substantiæ unitas. Cum enim præmissum esset,
 C Spiritus Domini replevit orbem terrarum, statim
 subinfertur, et hoc quod continet omnia, non is qui
 continet omnia, quamvis et sic quidem recte dici
 potuisset. Sed miranda ratione voluit Scriptura
 sacra, ut dictum est, sub tanta verborum brevitate
 et personarum pluralitatem, et substantiæ unitatem
 ostendere. Personarum pluralitas ostenditur in eo
 quod spiritus iste Spiritus Domini dicitur. Alius est
 enim ipse, atque alius ille, cujus Spiritus dicitur
 esse; identitas vero substantiæ ostenditur, dum idem
 Spiritus illud esse dicitur per quod omnia continen-
 tur. Est itaque hic Spiritus illud idem quod est ille
 a quo sunt omnia, illud idem quod est ille per quem
 D omnia, illud idem quod est ille qui in principio
 creavit cœlum et terram, illud quod est ille per
 quem omnia facta sunt, et sine quo factum est nihil.
 Erit itaque hic Spiritus idem quod Pater, idem
 quod Filius, quia Pater et Filius et Spiritus san-
 ctus unus est Deus, una substantia, una natura,
 una divinitas, una majestas. Recte ergo de hoc Spi-
 ritu scribitur: *Spiritus Domini replevit orbem ter-
 rarum et hoc quod continet omnia scientiam habet
 vocis*. Sed si Spiritus iste omnia continet, pariter
 et replet, quid est, quæso, quod discipuli Domini
 hodierna die acceperunt, si eo Spiritu qui omnia re-
 plet, et ante hanc diem pleni fuerunt? Quid est quod
 in hac pentecostes celebritate Spiritus sancti adven-
 tum recolimus vel colimus quem constat ubique esse,

et omnia replere? Unde quo veniat si ubique est, et nusquam deesse potest, vel quid illi amplius caperent si et antea hoc spiritu pleni fuerunt? Sed sciendum quod hic Spiritus, quemadmodum et tota Trinitas aliter adest per ubique præsentem majestatis suæ potentiam, aliter adest per aspirantem gratiam. Majestatis suæ præsentia adest omnibus creaturis corporeis et incorporeis, tam inaninatis quam animatis. Spiritus enim sapientiæ attingit ubique propter suam munditiam, per illuminantem sapientiam; adest idem Spiritus tantummodo rationalibus creaturis, omnibus tamen sive bonis sive malis, beatis similiter et miseris. Illuminat siquidem omnem hominem venientem in hunc mundum; si omnem hominem, ergo justos et injustos, beandos atque damnandos. Per inspirantem gratiam adest omnibus bonis, perfectis et imperfectis; beatis atque beandis. Ipse enim est qui operatur omnia in omnibus, dividens singulis prout vult. Omnibus itaque creaturis inest substantiæ suæ diffusionem, omnibus rationalibus adest sapientiæ suæ participatione. Omnibus autem bonis adest gratiæ suæ cooperatione. Præsentia itaque majestatis suæ præsto est utique omni creaturæ, semper ubique adest, ut nunquam omnino sicut nunquam abesse potest. Secundum hunc itaque, modum nusquam habet recedere, nusquam habet redire, sed ubique omni in tempore immobiliter permanere. Sapientiæ autem suæ participatione sicut quibusdam creaturis suis immobiliter est absens, sic et aliis quibusdam semper est præsens, illis juxta hunc modum nunquam potest adesse, istis juxta eundem nunquam potest penitus abesse. Rationalibus enim creaturis penitus abesse non potest quibus semper sapientiæ suæ participatio communicabilis est. Alioquin quomodo, quæso, rationales essent quæ rationis capaces, sapientiæque participes omnino esse non possent? Irrationabilis autem creatura, quia capax rationis non est, secundum sapientiæ participationem hunc Spiritum capere non potest. Alioquin ipsa irrationalis non esset, si rationis et sapientiæ capax fuisset. Secundum infusionem vero gratiæ eisdem ipsis potest et post diutinam absentiam præsens adesse et iterum post longam præsentiam absens fore, et longius abesse. Secundum hunc itaque modum Spiritus iste vadit et venit, recedit et redit. Spiritus enim ubi vult spirat, et vocem ejus audis, et nescis unde veniat aut quo vadat (Joan. III). Gratiæ enim suæ infusionem Spiritus iste, ut dictum est, modo subtrahit, modo impendit, et in hunc modum sæpe vadit et venit. Sed ut magis mireris, contingit sæpe sub uno eodemque tempore hunc Spiritum juxta aliquid manere, et juxta aliquid recedere. Cum enim istæ multiformis gratiæ Spiritus unam Aliquam gratiam homini ex prius habitis subtrahit, alia vero et sub eodem tempore habere permittit, nonne eidem homini sub eodem tempore, ut discretum est, juxta aliquid vadit, et juxta aliquid venit? Vides ergo quam dissimiliter se soleat his Spi-

ritus habere secundum triplicem modum infusionis suæ substantiæ videlicet, sapientiæ, vel gratiæ. Sane secundum diffusionem substantiæ suæ creditur ubique esse, secundum infusionem vero gratiæ constat eum hodierna die in illam terram descendere, illamque terram gratiæ suæ illustratione replere, de qua legitur: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut ardeat?* (Luc. XII.) Quæ est ista terra nisi Ecclesia primitiva? Quæ, inquam, est terra ista in quam descendit ignis ille cælestis nisi Ecclesia Christi in quam hodie descendit Spiritus sanctus in igne et linguis? Hæc est illa terra quæ in æternum stat, eo quod fundata sit supra firmam petram, et idcirco nec portæ inferorum poterunt prævalere adversus eam. Ad hanc sane terram pertinet quisquis in fide et charitate Christi fixus manet. Nam qui in fide hæsitat, vel adhuc per varia desideria fluctuat, similis est fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur. Qui autem ejusmodi est ad illam terram seu orbem terrarum pertinere non potest, de quo scriptum est: *Domini est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum et universi qui habitant in eo* (Psal. XXIV). Quin potius ad maria illa pertinere videtur supra quæ orbis ille terrarum, Domino operante, fundator, de quo et dicitur: *Quia ipse super maria fundavit eum, et super flumina præparavit eum* (ibid.). Quisquis autem Spiritum Christi non habet, ad hunc orbem terrarum non pertinet. Qui enim Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. Si itaque vere, et absque dubio Domini est terra et plenitudo ejus orbis terrarum et universi qui habitant in eo, oportet eum Domini Spiritum habere qui ad hunc orbem terrarum se cupit pertinere. Recte ergo de hoc orbe terrarum intelligitur quod hodierna die tam festive canitur: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*. Nonne hoc Spiritu terra Domini perfusa imo et repleta fuit, quando primitiva Ecclesia, ut dictum est, Paracletum illum qui a Patre procedit in igneis linguis accepit? Nonne tunc temporis impletum tibi videtur quod in psalmo canitur: *Visitasti terram, et inebriasti eam* (Psal. LXXIV). In tantum enim terræ hujus habitatores musto illo spirituali inebriati sunt, ut quisvis eorum qui tunc temporis eos audire poterat juste mirari debuisset quomodo illi ebrii essent cum esset hora diei jam tertia. Siquidem repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui variis linguis prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (Act. II), hoc est sane quod annuatim recolere debemus, hoc utique quod annuatim recolimus, cum canimus: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*. Vultis et illud nosse quomodo in illa terra omnia continebat in qua omnia repleverat. Cogita ergo post hujus Spiritus repletionem quam constanter egerit qui prius ad ancillæ vocem expavit Christumque negavit. Sic et cæteri qui prius se occultabant propter metum Judeorum, jam palam profitentur Christum coram principibus sacerdotum. Unde hoc eis, nisi quia virtute ex alto induti erant

In eo quod Spiritum Domini acceperant : *Spiritus enim oris ejus omnis virtus eorum (Psal. xxxii)*. Quidquid constantiæ, quidquid patientiæ in ipsis erat, ex illo Spiritu erat qui eorum corda repleverat. Denique quidquid virtutis, quidquid fortitudinis habebant, ab eodem Spiritu acceperant qui omnia continebat. Nemo ergo sibi attribuat quod in fide stat, vel in bono perseverat. Nemo enim potest dicere, Domine Jesu, nisi in Spiritu sancto. Si non potest sine hoc Spiritu boni aliquid dicere, quando poterit sine ipso boni aliquid facere? Ipse enim est qui operatur omnia in omnibus dividens singulis prout vult. In illo ergo stat omnis qui in bono perseverat, et qui stat videat ne cadat. Sed quomodo, inquis, aliquis cadere, imo quomodo vel aliquid boni alicui excidere valet, si Spiritus iste omnia continet? An forte illa dicuntur esse quæ iste Spiritus dignatur continere? Quis enim neget quin verum esse amittat quem Spiritus iste dimiserit? Nullo denique modo possunt ad verum esse pertinere quæ ab hoc Spiritu non sunt quem constat omnia continere. Quomodo enim vel esse dicendi sunt quæ verum esse amiserunt? Sed iterum iidem ipsi quasi ad esse redeunt, cum hunc Domini spiritum recipiant, ipso id utique agente qui vocat ad ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt (*Rom. iv*). Emittet enim spiritum suum et creabuntur, et renovabit faciem terræ (*Psal. ciii*). Omnis ergo rectitudinis status sicut per ipsum obtinetur, sic nihilominus et ab ipso continetur. Et quia quod ab illo deseritur desinit quodammodo esse, recte hic Spiritus dicitur omnia continere.

Sed quæro item quomodo idem Spiritus scientiam vocis habuit. An forte in eo quod habere fecit, sic et Abraham dictum est (*Gen. xxii*). Nunc scio quod timeas Deum pro eo quod disceretur scire feci. Quod autem esset miranda vel stupenda scientia illa vocis quam Spiritus ille dedit quantum corda discipulorum replevit testantur Judæi illi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est : *Nonne ecce omnes isti, inquirunt, qui loquuntur Galilæi sunt. Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus (Act. ii)*. Sed, ne tibi parum videatur, quod linguis omnium nationum loquuntur, interroga adhuc eosdem Judæos quid eisdem linguis loquantur : *Audivimus eos, inquirunt, loquentes nostris linguis magnalia Dei (ibid.)*. O quantum est magnalia Dei vel in una lingua loqui. Sed quamvis magnum fuerit quod fors per verbum sonuerunt, nullo magis tamen creditur quod ipsi intus audierunt. Magnum sane fuit vocem illam audire per quam discipuli Christi magnalia Dei docuerunt, sed multo magis fuit illam internæ aspirationis vocem intelligere per quam ipsi didicerunt, utriusque tamen vocis scientiam habebant, et ejus per quam didicerant, et ejus per quam docebant. Alioquin magnalia Dei nec ipsi nossent, nec aliis innotuissent. Vox illa quam exterius formabant, vox erat corporalis, vox illa quam interius audiebant, vox erat spiritualis. Illa cum strepitu extrinsecus sonabat, et alia post alia quo-

quomodo poterat et quantum valebat auditoribus exprimebat, ista absque omni strepitu intrinsecus spiritabat, et in momento, et in ictu oculi quomodo volebat, et quantum placebat mentibus imprimebat. O quantum est inter vocem et vocem, inter vocem corporalem et vocem illam spirituales! Utriusque tamen scientiam habet, utriusque scientiam habere facit Spiritus ille qui omnia continet. Nam sane, sicut legis, hoc quod continet omnia scientiam habet vocis, parum obsecro tibi sit qui hæc audis vel legis, solam illam vocem audisse vel nosse, ejusque scientiam habere quæ solet exterius perstrere. Stude et satage illam audire et intelligere quæ sola sufficit in omnem veritatem adducere, et sola sine verborum strepitu docet hominem scientiam, hæc internæ aspirationis vocem propheta ambiebat, cum dicebat : *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus (Psal. cxviii)*. Quid tamen mirum si ad illam anhelabat, si in illam suspirabat cujus virtutem, cujus dulcedinem tam edoctus, toties expertus fuerat? Audistis superius de ejus virtute, vultis adhuc de ejus dulcedine audire? Audistis, inquam, illam internæ locutiones quam efficaces sint ad docendum, attendite et modo quam dulces sint ad audiendum. Ille tamen hoc dicat quem experientia docuerat : *Quam dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo (Psal. cxiii)*. Si tam magnum est, tamque jucundum, ut experta loquar, spirituales viros audire, et doctos adeo doctores veritatis habere, quanto majus, quantoque jucundius ab ipso Deo quotidie discere, quotidie didicisse. Beatus homo quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum. Hanc sane beatitudinem perdere, Dominique sui doctrinam amittere propheta metuebat, cum in oratione dicebat : *Domine, quis similis erit tibi; ne taceas neque comescaris, Deus (Psal. lxxxii)*. Parum utique mihi est si linguis hominum loquar et angelorum, nisi merear quandoque audire et intelligere quid loquatur in me Dominus Deus. Quid enim juvat scientiam habere humanæ, seu angelicæ vocis et ejus vocem nescire qui scientiam habet, et cum vult habere facit omnis vocis? O vere beati apostoli qui talem magistrum habuerunt, qui Spiritum veritatis acceperunt, qui omnium scientiam habuit, qui omnium scientiam dare potuit. O vere beati quorum corda Spiritus iste gratia sua replevit, quorum animos ad omnem virtutem roboravit, quorum mentes ad omnem scientiam illuminavit! Recte in ejus facti recollectione canimus quod jam toties replicavimus, et replicare non cessamus : *Spiritus Domini replevit orbem terrarum; et hoc, quod continet omnia scientiam habet vocis.*

Ecce jam diximus secundum quem modum potuerunt Christi discipuli Domini Spiritum accipere quæ tamen eis secundum aliquid nunquam potuit deesse, quam conatat ubique esse et omnia implere. Qui enim secundum majestatis suæ præsentiam ubique est, secundum gratiæ suæ exhibitionem, ad

jam diximus, adesse et abesse potest. In hoc itaque illis Spiritus iste presentie suae copiam exhibuit, quod eis gratiae suae abundantiam infudit. Veraciter igitur et absque dubio hodierna die Spiritum sanctum acceperunt qui ipsius adventum secundum Christi promissum cum fide et desiderio expectaverunt. Sed iterum quaero nunquid ante illum Spiritus sancti adventum sine Spiritu sancto fuerunt? Nunquid ante illam Pentecostes diem gratiam sancti Spiritus non habuerunt? Si nemo potest dicere Dominus Jesus nisi in Spiritu sancto, nunquid Petrus tunc temporis erat sine illo, quando tam secure quam vere ante Christum de Christo ausus est conlteri, *quia tu es Christus Filius Dei vivi?* (*Matth. xvi.*) Nunquidnam discipuli Christi sine Spiritu sancto erant quando spiritum immundum de obsessis corporibus eiciebant, et caetera in hunc modum multa signa faciebant? (*Luc. x.*) Certe ante illam diem factum novimus, nec inde dubitare debemus quod in Evangelio legimus, quia insufflavit eis Jesus, dicens: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remisistis peccata, remittantur eis* (*Joan. xx.*) Sed ut caetera taceam, sine Spiritus sancti gratia nec in Christum saltem credere poterunt. Quid ergo hodierna die acceperunt, si et ante hanc diem Spiritus sancti gratia perfusi fuerunt? Sed constat sane quod ejusmodi stillicidia gratiae dantur modo ad solam infusionem, modo vero usque ad diffusionem, quandoque autem etiam usque ad effusionem. Infusio est etiam si minus influit quam vas capere possit. Diffusio est quando eousque profunditur donec nulla ejus pars vacua relinquatur. Infusio in effusionem jam transit quando quod effusum est superfluit. Juxta hujus similitudinis formam multi accipiunt Spiritus sancti gratiam, alii ad solam infusionem, alii usque ad diffusionem, alii autem usque ad effusionem. Ad solam infusionem accipit qui gratiam quidem percipit, minus tamen quam sibi sufficere possit. Usque ad diffusionem accipit qui tantum gratiae percipit quantum sibi sufficere possit. Usque ad effusionem accipit cui tantum suppetit quod sibi et certis sufficere possit. Infusio est ad sustentationem, diffusio ad satietatem, effusio ad erogationem. Infusio ad refectionem, diffusio ad repletionem, effusio ad dispensationem. Infusio ad boni inchoationem, diffusio et effusio ad boni summationem. Infusio ad aedificationem sui, effusio ad aedificationem proximi. Ex hac ergo homo accipit ut prosit, ex illis ut prodiciat. Possumus itaque et gratiam habere et ejus tamen plenitudine carere. Aliud enim est habere gratiam presentem, et aliud est habere gratiam sufficientem. Certe et ante hanc diem discipuli Domini sine gratia non fuerunt, sed in hac die gratiae plenitudinem acceperunt. Denique unus ex illis erat quem gratia plenum Scriptura affirmat, cum dicat: *Stephanus plenus gratia et fortitudine faciebat signa et prodigia multa in populo* (*Act. vi.*)

Acceperunt itaque Spiritus sancti infusionem apostoli hoc tempore usque ad diffusionem, quia

A repleti sunt omnes Spiritu sancto, nec ad solam diffusionem, verum etiam usque ad effusionem, quia coeperunt loqui variis linguis, magna Dei. Qui ergo Spiritu sancto repleti sunt, gratiae plenitudinem acceperunt. Et qui prius habuerunt gratiam presentem, jam habere coeperunt gratiam sufficientem. Qualis fuerit prima gratia testatur casus Petri; qualis fuerit secunda, loquitur constantia Stephani. Certe nec Petrus caderet si gratiae plenitudinem haberet, nec Stephanus in tanto virtutum fastigio staret, si plenitudine careret. Quod autem eos plenitudinem gratiae accepisse dicimus, sic sane intelligi volumus quod sufficientem quidem gratiam acceperunt, non quod omnem gratiam post illam infusionem possederunt. Omnem enim gratiam possidere vel capere potuisse, est utique solius illius de cujus plenitudine omnes accepimus. Nihil itaque aliud dicimus unumquemlibet gratiae plenitudinem accipere quam secundum presentis vitae statum et uniuscujusque capacitatem gratiam sufficientem habere. Nam alia sane erat illa plenitudo gratiae quam homo habere poterat, seu potius habebat ante peccatum; et alia quam modo habet vel habere valet secundum presentis miseriae statum. Ante peccatum siquidem homo sufficientem gratiam habuit, et ad omne malum cavendum, et omne debitum solvendum, alioquin non potuit vitare peccatum. Hanc autem gratiae plenitudinem in hac vita sicut nemo habet, sic absque dubio nec habere valet. Cui enim hominum unquam datum est, vel omne debitum implere, vel omne illicitum vitasse? Hoc de illo solo recte creditur de quo veraciter scribitur: *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus* (*1 Petr. ii.*) Quantum ergo ad presentis vitae statum nihil aliud dicimus hominem aliquid Spiritu sancto plenum esse, vel gratiae plenitudinem habere, quam gratiam sufficientem a Domino accepisse ad omnia illa quae ab ipso vult districte exigere, quamvis non ad omnia illa quae ipsi disponit misericorditer ignoscere. Multa tamen sunt et magna, imo et caeteris omnibus magis ardua atque difficiliora: quae Deus ab homine exigit postquam peccavit, quae utique nunquam exigeret si homo nunquam peccasset. Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Recole, quasso, quanta pro Christo passi sunt qui ab ipso audierunt: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (*Matth. xxi; Luc. ix.*) Nosti satis per quam viam Christus intravit in vitam aeternam. Oportebat enim pati Christum et resurgere a mortuis, et ita intrare in gloriam suam (*Luc. xxiv.*) Similiter et sancti ludibria et verbera experti, insuper vincula et carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt (*Hebr. xi.*) ut post Christum curerent, et Christi viam tenentes cum Christo ad vitam intrarent.

Sed nunquid tolerantiam tribulationum et laborum, injuriarum et contumeliarum, passionis et

mortis Deus ab homine exiget si homo non peccasset. Omnino non exiget. Sed ecce ejusmodi omnia modo ab homine exigit, et ad ejusmodi omnia multis quidem gratiam suam misericorditer tribuit, et largiter impendit. Videtur itaque homo juxta aliquid majorem quidem gratiam in hujus mortalitatis nostræ statu posse percipere, quamvis primæ illius perfectionis integritatem ad plenum non possit recuperare. Et miro utique modo qui ad primam illam perfectæ puritatis viam non sufficit, ad majora se jam virtutum certamina accingit. Sicut igitur vasculum plenum dicimus quando tantum capit quantum capere potest, sic hominem gratia plenum asserimus, quando talem tantamque gratiam accipit, ad qualem quantamve habitudinis suæ capacitatem idoneus est. Accipit itaque alius alio majorem, et alius alio minorem; et secundum quod divisiones gratiarum sunt unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ secundum eundem Spiritum; alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanctorum in uno Spiritu. Et in hunc modum alia multa operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Ecce qualem, fratres, Paracletum, ecce qualem consolatorem acceperunt qui a Domino audire meruerunt: *Rogabo Patrem meum et alium Paracletum dabit vobis* (Joan. xiv). O quale erit habere ipsum consolatorem qui potens est operari omnia in omnibus, et dividere singulis prout vult! Si ergo volumus talem consolatorem habere, studeamus tales esse in quos dignetur descendere et sua gratia: *Super quem, inquit, requiescit Spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et timentem sermones meos?* (Isa. lxvi.) Ecce qualem esse oportet qui hujus Spiritus adventum expectat. O quam libenter, quam gratulanter debemus nos ad omnem subjectionem dejicere, ad omnem humilitatem inclinare, ut mereamur hunc Spiritum accipere, et talem consolatorem habere! Cogita, quæso, quam sit dulce, quamve delectabile ejus consolatione foveri, ejus dulcedine reperi, cujus suavitas omnem suavitatem vincit, cujus dulcedo omnem dulcedinem excedit. Audi quid de eo sentiat de quo ista dulcedo emanat: *Spiritus, inquit, meus super me dulcis* (Eccl. xxiv). O cor felix, quod hoc melle replevis! o anima beata, quæ hac suavitate reficeris! mel invenisti, comede quod satis est. Gustate et videte, obsecro, qui ejusmodi estis; gustate, inquam, et videte quam sit suavis Spiritus ille super mel dulcis. Miror si non exclamabitis in voce exultationis et confessionis: O Domine, quam suavis est Spiritus tuus in nobis! Beati qui esuriunt et sitiunt suavitatem hanc intimam, quoniam ipsi saturabuntur cum gustaverint eam. Audacter affirmo quia sola una hujus mellis stilla potest quod totus mundus facere non potest. Cor quod totius copia mundi non satiat, una hujus dulcedinis gutta plene inebriat. Certe magnus ille Alexander qui totum mundum subjungere potuit,

A desiderio suo satisfacere non potuit. Nam subjungo sibi mundo, si mundus adhuc alius esset quem sibi subjici posse consideret, non minori aviditate in illum subjiciendum sibi aspiraret. Et si, illo item subjungato, alii et alii adhuc superessent, cordis illius ingluviem irritare potius quam satiare potuissent. Cogita ergo quanta sit latitudo illius orbis terrarum qui intus est, quem exterior iste orbis terrarum quantumcumque dilatatus vel quotiescumque multiplicatus satiare non potest. Nonne philosophi videntur errasse qui hominem microcosmum, id est minorem mundum, dixere? Nunquidnam, obsecro, non merito major mundus dicendus est humanus ille animus qui mundo utique major est, quem totus mundus nulla sua dilatatione, nulla sui multiplicatione satiare potest? Si enim iste orbis terrarum latitudini cordis unius comparetur, quid aliud, incapacitatis vel aviditatis illius comparatione, quam parva quædam buccella esse videtur quæ in illud interioris hominis os injecta penitus implere non valet, imo pene non comparet? Sed si ad illam internam et supernam dulcedinem iurias, si ad veram et æternam suavitatem suspiras, audi quid tibi divinitus præcipitur, et attende quid tibi simul promittitur: *Dilata os tuum, et implebo illud* (Psal. lxxx). Certe, si terrena oblectamenta esuris, si carnales voluptates sitis, melius est tibi os tuum contrahere quam dilatare, desiderium tuum restringere quam extendere, cum nusquam locum invenias unde illud satiare, et illi satisfacere valeas. Quidnam est os illud interioris hominis nisi desiderium cordis? Nam os illud exterioris hominis implere, nec Deo magnum promittere, nec homini magnum accipere quia una buccella panis valet et solet illud implere. Sed illud os interioris hominis (desiderium videlicet cordis) nunquam satiat, nunquam impletur nisi interius spiritualibus deliciis, et beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis. Certe quisquis es qui spirituales delicias ad manus habes vel habere potes, habes unde impleas os tuum, habes unde impleas ventrem tuum, habes et unde impleas tabernaculum tuum. Dilata ergo locum tentorii tui, longe fac funiculos tuos, extende, ne parcas. Sufficiunt satis et superabundant deliciæ Spiritus ad implendum os tuum, ventrem tuum, tabernaculum tuum, ad implendum denique universum klum orbem terrarum, de cujus latitudine multa jam diximus, verumtamen digne exprimere non potuimus.

Cum igitur interna illa dulcedine in hunc modum Spiritus Domini repleverit orbem terrarum, et repleverit in bonis desiderium tuum, mirari incipies quomodo terra illa quæ non satiat aqua possit saturari dulcedine illa. An forte melle saturari potest quæ aqua saturari non potest? An forte quæ non potest aqua satiare, spirituali vino potest et inebriari: *Visitasti terram et inebriasti eam* (Psal. lxiv). Tali utique vino potati sunt quos Judæi mirati sunt quomodo ebrii essent, cum esset hora diei

vix tertia. Audistis vino inebriatos, audite et melle satiatos : *Cibavit illos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos.* (Psal. LXXX). Nescit omnino, nescit quæ sit vera et plena refectio : quem non satiat supercælestis illa et plus quam dulcedo mellea : et potest Domino psallere qui est ejusmodi : *Quia anima mea sicut terra sine aqua tibi* (Psal. CXLII). Econtrario autem quotiescunque dulcor ille spiritualis satiavit animam inanem, et animam esurientem satiavit bonis, psallere debet et dicere : *Quia Spiritus Domini replevit orbem terrarum* (Sap. 1), eo quod ipse sit qui impleverit in bonis omne desiderium suum. Uti autem superius jam designavimus, non omnes æquiformiter hanc intimæ dulcedinis accipiunt instillationem : alii namque ad solam infusionem, alii autem usque ad diffusionem, alii vero accipiunt etiam usque ad effusionem. Si contentus es adhuc infusione sola, merito dicitur tibi : *Quia mel et lac sub lingua tua* (Cant. IV). Sed cum infusionis ejusmodi abundantiori copia repleveris non solummodo sinum mentis verum etiam oris, et hanc spiritualis dulcedinis instillationem usque ad diffusionem acceperis, tibi dictum putabis : *Diffusa est gratia in labiis tuis* (Psal. XLIV). Cum vero ista spiritualis gratiæ inundatio cœperit altius excrescere, et per os ubertim emanare, et dulcedinis infusio in effusionem transire, merito, ut arbitror, ejusmodi effusione jam facta, dicitur tibi quicumque es ejusmodi effusione anima perfusa : *Quia favus distillans labia tua* (Cant. IV). Hanc intimæ dulcedinis abundantiam profecto expertus erat qui dicebat : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ quam abscondisti timentibus te !* (Psal. XXX.) Hanc absque dubio expertus erat qui omnem aliam consolationem renuebat quoties de hujus subtractione dolebat, unde et dicebat : *Renuit consolari anima mea* (Psal. LXXVI). Hæc enim sola animum in intimis finxit, et per aliena desideria currere, et evagari non sinit. Mirari itaque habet cui hæc experiri licet, humanus ille animus vagus et profugus super terram, qui fugit velut umbra et nunquam in eodem statu permanet, quomodo in uno suavitalis internæ desiderio totus inhæreat, et quomodo tota illa tot desideriorum turba ad unum se votum astringat, vel quomodo tanta tam innumerabilium cogitationum familia in uno eodemque concupiscentiæ suæ respectu fixa permaneat. Sed unde hoc, quæso, nisi quod Spiritus Domini qui replet omnia, simul et etiam continet omnia ? In eo enim quod replet, in eo ipso et continet. Nam unde interiora nostra sua dulcedine afficit, inde ad se omnes cordis motus convertit, et in illius expertæ suavitalis desiderio fligit. Nunquam enim discursus ille fluctuantium desideriorum, et tumultuantium cogitationum compescitur, nisi interna refectioe satiatur. Quandiu enim mens ad veram et plenam refectioem pertingere non valet, habet semper quo per desiderium festinet, una itaque eademque spiritualis dulcedo est quæ sola sufficit intima nostra satiare, et ad unam

A pacem componere, ita ut idem Spiritus recte dicatur omnia replere, et omnia continere. Sed hanc utique spirituales satietatem melius vindicat, et facilius comparat paupertas spiritu quam copia census. Vere beati pauperes spiritu secundum sententiam Domini Jesu (Matth. v). Edent enim pauperes et saturabuntur, et laudabunt Dominum. Econtra divites egucrunt, et esurierunt. Merito ergo pauperes laudabunt qui saturari meruerunt. O quam jucunda laudatio quæ hanc saturitatem sequitur ! O quam intima exsultatio quæ hanc suavitalitatem comitatur ! *Memoriam, inquit, abundantie suavitalitatis tuæ eructabunt, et justitia tua exsultabunt* (Psal. CXLV). Ad hanc utique laudationem, ad ejusmodi exsultationem illius intimæ suavitalitatis convivas Propheta invitabat, cum dicebat : *Benedic, anima mea, Domino, et omnia quæ intra me sunt nomini sancto ejus* (Psal. CII). Et causa subditur, cum dicitur : *Qui replet in bonis desiderium tuum* (ibid.). Quanta, quæso, acclamatio ; quanta, obsecro, vociferatio in altum ascendit, et ad aures Domini Sabaoth pertingit, quando tota illa interna familia divinæ laudationi pariter acclamat, et in voce exsultationis et confessionis pari concordia reboat ; quando tota interioris hominis substantia in tripudium resolvitur, et mens hominis medullitus resoluta tota in jubilum vertitur ? Hæc est illa vox salutis quæ auditur in tabernaculis justorum. Vere vox est salutis, vox jubilationis. Beatus enim populus qui scit jubilationem (Psal. CXVII). Quis itaque vocis hujus dignitatem digne explicare, quis digne saltem vel æstinare possit ? Solus itaque ille Domini Spiritus eam novit, et digne pensare sufficit, qui cordis duritiam in ejusmodi tripudium sua dulcedine resolvit. Quæ alia vox, quæso, rectius intelligitur in eo quod dicitur : *Spiritus Domini replevit orbem terrarum ; et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis* (Sap. 1). Quæ, inquam, est ista vox quam Spiritus Domini dicitur nosse, cujus scientiam præ cæteris dignatur habere ? Videtis quomodo vox hic indifferenter ponitur, ut quæcumque sit illa cæteris omnibus dignior atque præstantior magnitudinis suæ excellentia, dignitatique prærogativa recte intelligatur. Sic utique cum Propheta vel Apostolus sine determinatione ponitur, non alius quam prophetarum eximius et apostolorum egregius, David et Paulus consequenter intelligitur. Quæ ergo est ista vox vocum, nisi illa quæ sola valet et solet facere populum beatum ? Beatus populus qui scit jubilationem. Beatus ille qui in seipso invenit, qui in intimis suis sentit unde pro se, et quasi ex sententia psallere possit : *Spiritus Domini replevit orbem terrarum ; et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.* Beatus vir ille cujus desiderium spirituali quadam dulcedine ita fuerit satiatum atque repletum, ut de cordis sui latitudine vel aviditate veraciter fateri audeat quia Spiritus Domini replevit orbem terrarum. Beata illa anima cujus omnia ex intimo præcordia in solius divinæ dulcedinis desiderio ita fuerit infixæ, et ab omni concupiscentiæ casu

aliena, ut pro conscientiæ testimonio, pro intimis suis profiteri audeat; quia Spiritus Domini est hoc quod continet omnia. Beata illa anima quæ ejusmodi gratulationis et gratiarum actionis vociferationem in seipsa attendit, cujus scientiam soli illi digne ascribat qui in illa omnia replet et omnia continet, ita ut cum fiducia dicat, et pro experientia psallat: Spiritus Domini replevit orbem terrarum; et hoc,

A quod continet omnia, scientiam habet vocis. Vere et absque dubio virtutem hujus solemnitatis experiri mihi videtur cujus lingua pro conscientiæ testimonio in hanc professionem resolvitur, quam lo ex abundantia cordis os loquitur, ita ut veraciter pro seipso profiteatur quia Spiritus Domini replevit orbem terrarum; et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.

DE COMPARATIONE CHRISTI AD FLOREM ET MARIE AD VIRGAM.

Virgo Dei genitrix virga est, flos Filii ejus; quia recte dicitur virga beata Virgo Maria, virga recta, virga erecta et in cælum usque porrecta, virga gracilis, virga flexibilis, virga florifera, virga fructifera. Recta per fidem, erecta per speciem, procera per longanimitatem; per humilitatem gracilis, per compassionem flexibilis, per virginalem conceptionem florifera, per partum salutis fructifera. Virgo Dei Genitrix virga est, flos Filii ejus. O quam bene, quam recte flos dicitur, qui ex virga virginali producit! Quid flore tenuius, quid flore tenerius? Quid ad tactum lenius, quid ad portandum levius? Quid flore formosius, quid flore fragrantius, quid flore fructuosius si effectum attendimus? In flore namque mellificatio, ex flore fructificatio. Ex flore itaque faveus et fructus. In faveo mel et cera, in fructu potus et esca. Si parva sunt ista, addo quia et in flore est medicina. Quid namque flore tenuius, cum astringitur; quid tenerius, cum atteritur; quid lenius, cum attrahitur; quid levius, cum portatur; quid speciosius, cum aspicitur; quid fragrantius, cum odoratur; quid utilius, si effectus attenditur? Septem itaque sunt quæ in flore miramur, tenuitatem,

teneritudinem, lenitatem, levitatem, pulchritudinem, odorem, utilitatem. Ex his itaque collige virginis ille Filius qualis invenitur ab illis quibus in florem vertitur. Nam qui incredulis et prævaricatoribus est lapis offensionis et petra scandali, flos est spe et amore inhærentibus illi; flos utique mirabilis, spe et utilitate singularis; flos, inquam, est Filius virginis. Flos tenuis ad indignationem, tener ad miserationem, mansuetudine lenis, damnatione levis, pulcher per conversationem, fragrans per repromissionem, utilis per remunerationem. Est ergo tenuis in flagellis, tener in misericordiis, lenis in donis, levis in præceptis, pulcher in exemplis, fragrans in promissis, fructuosus in præmiis. Hic flos factus est nobis medicina, ex illo mel et cera, in ipso potus et esca. Medicina in redemptione, potus et esca in justificatione, mel et cera in glorificatione. Ex hac medicina sanitas sempiternæ incorruptibilitatis; ex ejus esca refectio internæ satietatis; ex ejusmodi potu ebrietas æternæ securitatis; de illius cera splendor summæ claritatis; in ejus melle dulcor indeficientis felicitatis.

DE SACRIFICIO DAVID PROPHETÆ,

Et quid distet inter ipsum et sacrificium Abrahæ patriarchæ.

Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum; offeram tibi boves cum hircis (Psal. LXX). Videamus, si placet, quid sibi velint hujusmodi sacrificia, caro arietina, caro bovina, caro hircina. Puto namque hæc omnia in figura esse dicta. Alioquin si in his omnibus carnaliter sapitis, si solam litteram attenditis, attendite quid dicatur vobis: *Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? (Psal. XLIX.)* In carnalibus igitur Judæorum sacrificiis nihil carnaliter sapiamus, sed quæ juxta litteram carnem sapiunt spiritualiter discutiamus. Nunquam enim carnem arietinam, bovinam, vel hircinam Propheta Domino velut pro magno promitteret, nisi in his aliquid magnum, Dominoque admodum gratum adumbrari perspexisset. Aries est animal admodum mansuetum, quod coram tondeute obmutescit, et non aperit os suum. In

hoc ipso itaque formam mansuetudinis gerit, quæ inter pressuras et contumelias patientiam custodit. Vultis audire quanta sit virtus mansuetudinis, vel quæ sit retributio hujus muneris? *Manueti autem, inquit, hæreditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis (Psal. xxxvi).* Quantum, quæso, est æternam hæreditatem accipere, et cum pace possidere? Sed quali pace? Delectabuntur, inquit, in multitudine pacis. Parum fuit ei dicere, delectabuntur in pace, sed delectabuntur, ait, in multitudine pacis, quia pacis illius non erit finis. Est autem aries dux gregis. Oportet ergo per virtutem mansuetudinis formam se exhibere totius congregationis, ita ut sit in exemplum omnibus aliis, qui vult esse auctor hujus muneris. Probatam ergo mansuetudinem et omnibus imitabilem habere, hoc est arietem offerre; probata autem virtus corripit